

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

REFERENCË:					
PËR/ZA/TO:		Refike Sülçevsi, Zv.Sekretare e Përgjithshme në MZHR <i>R. S. S. S.</i>			
CC:					
PËRMES/PREKO/THROUGH:					
NGA/OD/FROM:		Arbnor Sadiku, Zv. Drejtor i DIEKP-së <i>A. Sadiku</i>			
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:		Kërkesë për aprovimin dokumentit për qasje në fondet e BE-së			
Nr. i zyrës:	318	Lokacioni:	Ndërtesa e dytë	Data:	8/12/2025
Br. kancelarije:		Kucni:	Qeveritare (ish -	Datum:	
Room No.:		Extension:	Rilindjes) kati i III- të	Date:	
PËR AKTIVITET/ZA AKTIVNOST/FOR ACTION					☐
PËR MIRATIM/ZA USVAJANJE/FOR APPROVAL					☒
PËR NËNSHKRIM/ZA POTPIS/FOR SIGNATURE					☒
PËR KOMENTE/ZA KOMENTARE/FOR COMMENTS					☐
A MUND TË DISKUTOJMË/DALI MOZEMO RASPRAVLJATI/MAY ËE DISCUSS					☐
VËMENDJA JUAJ/VASA PAZNJA/YOUR ATTENTION					☐
SIPAS DISKUTIMIT/KAKOJE RASPRAVLJENO/AS DISCUSSED					☐
SIÇ ËSHTË KËRKUAR/KAKO JE ZATRAZENO/AS REQUESTED					☐
SHËNIM DHE PËRGJIGJE/BELESKA I ODGOVOR/NOTE AND RETURN					☐
PËR INFORMIMIN TUAJ/ZA VASU INFORMACIJU/FOR YOUR INFORMATION					☐
AFATI/KRAJNI ROK/DEADLINE					

E nderuara Sekretare Sülçevsi,

Departamenti për Integritet Evropian dhe Koordinim të Politikave ka përgatitur këtë dokument shpjegues mbi qasjen në fondet e Bashkimit Evropian, me qëllim të ofrimit të një pasqyre të qartë dhe të përditësuar të mundësive financiare, instrumenteve mbështetëse dhe mekanizmave të aksesit në këto fonde.

Dokumenti analizon kriteret e aplikimit, procedurat për përfitimin e fondeve, si dhe praktikat e mira që shtetet anëtare dhe vendet në proces të integrimit evropian kanë zbatuar në përputhje me rregulloret e BE-së.

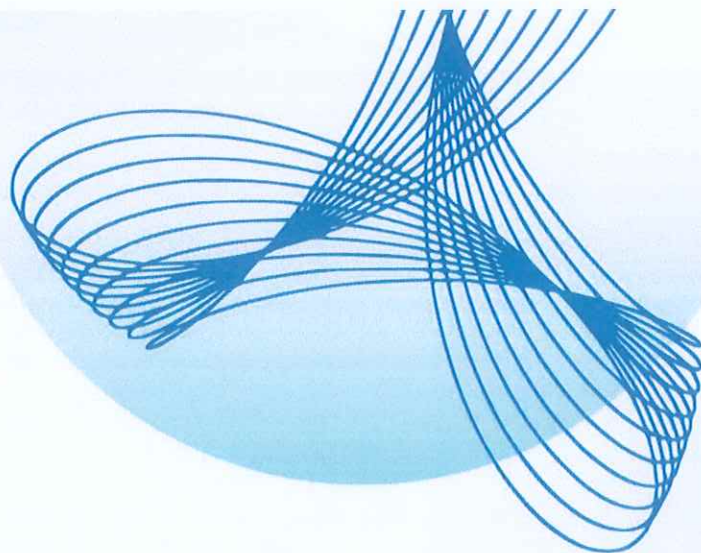
Ky material synon të shërbejë si bazë orientuese për MZHR-në në procesin e planifikimit dhe zbatimit të projekteve zhvillimore, duke siguruar përputhshmërinë me standardet evropiane.

Pas aprovimit tuaj, dokumenti do të procedohet për publikim në ueb-faqen zyrtare të MZHR-së.

Me respekt,

Ministria e Zhvillimit Rajonal

DOKUMENTI PËR QASJE NË FONDET E BASHKIMIT EVROPIAN 2025

Përmbledhje

Përmbledhje:	2
Hyrje	3
Politika e kohezionit	4
• Fondi Evropian për Zhvillim Rajonal (FEZHR)	4
• Fondi i Kohezionit (FK)	4
• Fondi Social Evropian Plus (FSE+)	4
• Fondi për Kalimin e Drejtë (FKD)	4
• Ndihma e Rimëkëmbjes për Kohezionin dhe territoret e Evropës (REACT-EU)	4
Fondi Evropian për Zhvillim Rajonal - FEZHR	6
Fondi i Kohezionit - (FK)	6
Fondi Social Evropian Plus - FSE+ (The European Social Fund Plus)	7
Fondi i Kalimit të Drejtë (FKD)	8
Bashkëpunimi Territorial Evropian (BTE)	9
Trans-kombëtar - Interreg B - (Transnational cooperation)	9
Bashkëpunimi ndër-regjional (Interreg C)	10
Grupimi Evropian i Bashkëpunimit Territorial	10
Horizon Evropë	11
Ndihma para-anëtarësimit - IPA III	12

Përmbledhje:

Ky dokument është një udhëzues për departamentet dhe zyrtarët e Ministrisë së Zhvillimit Rajonal mbi mënyrën e qasjes në fondet e Bashkimit Evropian i cili synon të përcaktojë mekanizmat, kriteret dhe procedurat që do të mundësojnë qasje më të lehtë, dhe sa më efikase në fondet e BE-së në Kosovë.

Ky dokument shënon një hap të rëndësishëm në forcimin e njohurive të stafit të MZHR-së, sa i përket përgatitjes së tyre për shfrytëzimin maksimal të fondeve që ofron Bashkimi Evropian në fushën e zhvillimit rajonal.

Para së gjithash, duhet cekur se BE-ja ofron një numër të madh të fondeve, por, ne kryesisht i kemi dhënë disa sqarime të domosdoshme për disa prej fondeve që kanë ndërlidhje me zhvillimin e balancuar rajonal dhe territorial, si në vijim:

- Fondi Evropian për Zhvillim Rajonal (FEZHR);
- Fondi i Kohezionit (FK);
- Fondi Social Evropian Plus (FSE+);
- Fondi për Kalimin e Drejtë (FKD);
- Ndihma REACT-EU për rimëkëmbjen ekonomike pas pandemisë;
- Instrumenti i Para-Anëtarësimit III (IPA III).

Këto fonde janë të fokusuara në rajonet më pak të zhvilluara, duke mbështetur inovacionin, digjitalizimin, ruajtjen e mjedisit, punësimin, përfshirjen sociale dhe tranzicionin drejt ekonomisë me emetime më të vogla të karbonit.

Në këtë kontekst, programi Horizon Europe luan një rol kyç në financimin e kërkimit dhe inovacionit me fokus në zhvillimin e teknologjive të avancuara dhe adresimin e sfidave globale, duke përfshirë klimën, shëndetësinë dhe digjitalizimin.

Ndërkohë, Instrumenti i Para-Anëtarësimit III (IPA III) ofron mbështetje për vendet e aspiruara për anëtarësim në BE, përfshirë Kosovën, duke financuar reforma strukturore, zhvillim ekonomik, mirëqenie sociale dhe përmirësimin e administratës publike, në mënyrë që të përgatiten për anëtarësimin e plotë në Bashkimin Evropian.

Përfitues potencial të këtyre instrumenteve janë institucionet lokale dhe rajonale si dhe ato qendrore, po ashtu edhe OJQ-të, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM), si dhe organizatat që angazhohen në fushën e arsimit dhe trajnimeve.

Dokumenti përshkruan edhe programet e bashkëpunimit territorial evropian (Interreg), që promovojnë bashkëpunimin ndërmjet rajoneve dhe vendeve për zhvillim ekonomik dhe social, si dhe Grupin Evropian të Bashkëpunimit Territorial (GEBT), një instrument ligjor për bashkëpunim ndërkufitar, etj.

Hyrje

Ky dokument është hartuar për të shërbyer si burim informacioni për departamentet, divizionet dhe zyrtarët e Ministrisë së Zhvillimit Rajonal se si të kenë qasje në fondet për projektet e tyre nga një numër fondesh të Bashkimit Evropian. Ai mbulon financimin sipas buxhetit të BE-së për vitet 2021-2027 (korniza financiare shumëvjeçare), si dhe instrumentit të përkohshëm të BE-së "Gjenerata e Ardhshme", i krijuar për të stimuluar rimëkëmbjen e BE-së nga pandemia e korona virusit.

Para së gjithash duhet të theksojmë se sqarimet tona për Fondet e BE-së, janë renditur në një mënyrë të thjeshtë dhe do të shoqërohen në vijim të dokumentit me përshkrime të shkurtra, duke theksuar mundësitë që ato ofrojnë.

Për të lehtësuar kërkimin, do të mundohemi të ndajmë temat kryesore të financimit në nën seksione që kanë ofruar ndërlidhje, për të siguruar qasje më të lehtë në burimet e informacionit të financimit të projekteve me fokus drejt zhvillimit rajonal të balancuar ekonomik.

Në varësi të natyrës, fushëveprimit dhe prioriteteve të projektit për të cilin kërkohet financim, fondet e BE-së mund të eksploroehen për mundësitë e financimit që ato mund të ofrojnë. Meqenëse thirrje të shumta për financim publikohen rregullisht, është e rëndësishme të kontrollohen shpesh për mundësi të tilla dhe të mbahen nën vëzhgim faqet kombëtare dhe të BE-së që ofrojnë informacion përkatës.

Dokumenti paraqet informacion thelbësor mbi burimet e financimit të BE-së, me ambicien për të ndihmuar mbledhësit potencial të fondeve të hartojnë rrjedhën e veprimit të tyre sa më saktë të jetë e mundur, bazuar në këtë informacion.

Mbledhësit e fondeve duhet të jenë të vetëdijshëm se aplikimi për financim nga BE-ja kërkon planifikim të kujdesshëm dhe kohë të madhe përkushtimi.

Politika e kohezionit

Politika e kohezionit e Bashkimit Evropian (BE) synon të gjitha rajonet dhe qytetet e BE-së për të mbështetur krijimin e vendeve të punës,¹ konkurrueshmërinë e biznesit, rritjen ekonomike dhe zhvillimin e qëndrueshëm, si dhe për të përmirësuar cilësinë e jetës së qytetarëve.

Ajo realizohet përmes fondeve të mëposhtme:

- **Fondi Evropian për Zhvillim Rajonal (FEZHR)**

Një fond i cili investon në zhvillimin social dhe ekonomik të të gjitha rajoneve dhe qyteteve të BE-së;

- **Fondi i Kohezionit (FK)**

Një fond i cili investon në mjedisin dhe transportin në vendet më të varfra të BE-së;

- **Fondi Social Evropian Plus (FSE+)**

Një fond i cili mbështet vendet e punës dhe krijon një shoqëri të drejtë dhe sociale përfshirëse në vendet e BE-së;

- **Fondi për Kalimin e Drejtë (FKD)**

Një fond i cili mbështet rajonet më të prekura nga kalimi drejt neutralitetit klimatik;

- **Ndihma e Rimëkëmbjes për Kohezionin dhe territoret e Evropës (REACT-EU)**

Një ndihmë e cila adreson efektet e pandemisë së korona virusit në situatën ekonomike të rajoneve të BE-së.

¹ https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/cohesion-fund_en fq 1.

Politika e kohezionit mbulon çdo rajon në BE. Megjithatë, shumica e fondeve janë të orientuara atje ku kanë nevojë më shumë: në rajonet me produktin e brendshëm bruto (PBB) për frymë nën 75% të mesatares së BE-së. Financimi nga FEZHR dhe FSE+ akordohet në tre kategori rajonesh (më pak të zhvilluara, më shumë të zhvilluara, në tranzicion). Disa vende përfitojnë nga Fondi i Kohezionit, disa rajone me nevoja specifike marrin financim të dedikuar (për shembull, rajonet e jashtme dhe rajonet - si zonat kufitare, malet, ishujt dhe zonat me densitet të ulët popullsie - që përballen me sfida gjeografike ose demografike të rënda dhe të përhershme). Të gjitha vendet e BE-së mund të përfitojnë nga Fondi i Kalimit të Drejtë, por financimi i tij është kryesisht i destinuar për rajonet që ndikohen më fort nga kalimi nga karburantet fosile në forma më të pastra të energjisë. Për periudhën 2021-2027, politika e kohezionit e BE-së përcaktoi një listë prej pesë objektivash politike që mbështesin rritjen:

1. Një Evropë më konkurruese dhe më e mençur;
2. Një Evropë më e gjelbër, me karbon të ulët të kalojë drejt një ekonomie me karbon zero;
3. Një Evropë më e lidhur duke përmirësuar lëvizjen;
4. Një Evropë më sociale dhe më përfshirëse;
5. Evropa më afër qytetarëve duke nxitur zhvillimin e qëndrueshëm dhe të integruar të të gjitha llojeve të territoreve.

Përfituesit potencial:

- Autoritetet dhe organet administrative lokale, rajonale dhe kombëtare;
- Institucionet sociale, kulturore dhe arsimore;
- Organizatat e punëtorëve dhe punëdhënësve, si dhe organizatat që ofrojnë trajnime, mbështetje për punëtorët, mbështetje për tregun e punës;
- OJQ-të dhe bamirësi;
- Administratat publike dhe komunat;
- Kompanitë, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM), përfshirja e ndërmarrjeve dhe shoqatave të ekonomisë sociale.

Për të marrë informacion të mëtejshëm, përfituesit potencial duhet të kontaktojnë autoritetin menaxhues kombëtar dhe rajonal përgjegjës për koordinimin e fondeve të BE-së në vendin/ rajonin e tyre. Përfituesit mund të ndryshojnë sipas prioriteteve kryesore të secilit projekt dhe prioritetet kryesore të vendosura nga shtetet anëtare individuale.

Fondi Evropian për Zhvillim Rajonal - FEZHR

²Fondi FEZHR kontribuon në reduktimin e pabarazive mes niveleve të zhvillimit të rajoneve të ndryshme brenda BE-së. Kujdesi i veçantë i kushtohet rregullimit strukturor të rajoneve të cilat janë duke mbetur pas në zhvillim dhe konvertimit të rajoneve industriale në rënie, duke përfshirë promovimin e zhvillimit të qëndrueshëm dhe adresimin e sfidave mjedisore.

Gjatë periudhës 2021-2027, fondi do të kontribuojë në sa vijon:³ Krijimin e një Evrope më konkurruese dhe më inteligjente, përmes inovacionit dhe mbështetjes për bizneset e vogla dhe të mesme, si dhe digjitalizimit dhe lidhshmërisë digjitale: 1) Zhvillimi dhe përmirësimi i kapaciteteve të kërkimit dhe inovacionit dhe pranimi i teknologjive të avancuara. 2) Përfitimi nga digjitalizimi për qytetarët, kompanitë, organizatat kërkimore dhe autoritetet publike; 3) Përmirësimi i rritjes së qëndrueshme dhe konkurrueshmërisë së NVM-ve dhe krijimi i vendeve të punës në NVM, përfshirë atë përmes investimeve prodhuese; 4) Zhvillimi i aftësive për specializim të mençur, kalim industrial dhe sipërmarrje; 5) Përmirësimi i lidhjes digjitale.

Fondi i Kohezionit - (FK)

Fondi i Kohezionit (FK) ka për qëllim para së gjithash të reduktojë pabarazitë ekonomike dhe sociale dhe të promovojë zhvillimin e qëndrueshëm. Fondi i Kohezionit dhe Fondi Evropian i Zhvillimit Rajonal ndajnë disa kufizime që do të përmenden më poshtë. Fondi i Kohezionit forcon kohezionin ekonomik, social dhe territorial të BE-së dhe zhvillimin e saj të qëndrueshëm duke ofruar mbështetje për shtetet anëtare me një të ardhur kombëtare bruto për banor nën 90% të mesatares së BE-së. Fondi i Kohezionit fokusohet kryesisht në investime që kërkojnë kapital në fushën e mjedisit dhe transportit: • mjedisi: Fondi i Kohezionit mbështet zhvillimin e qëndrueshëm dhe investimet e lidhura me energjinë që ofrojnë përfitime për mjedisin, me një fokus të veçantë në energjinë ripërtëritëse.

Si pjesë e objektivave të tij specifike, Fondi i Kohezionit mund të mbështesë gjithashtu aktivitete nën qëllimin për investime për punësim dhe rritje, sa herë që ato:

- Përmirësojnë kapacitetin e autoriteteve të programit;
- Përmirësojnë kapacitetin e aktorëve sektorial ose territorial përgjegjës për kryerjen e aktiviteteve të rëndësishme për zbatimin e Fondit të Kohezionit;
- Forcojnë bashkëpunimin me partnerët si brenda ashtu edhe jashtë një shteti anëtar të caktuar.

Bashkëpunimi do të përfshijë bashkëpunim me partnerë nga rajone kufitare, nga rajone trans-nacionale ose nga rajone të vendosura në territorin e mbuluar nga një grumbullim Evropian të Bashkëpunimit Territorial, një strategji makro-rajonale ose strategji, ose një kombinim të tyre.

Mënyra e zbatimit: Fondi ofrohet nën menaxhim të përbashkët dhe rregullohet nga Rregullorja e Dispozitave të Përbashkëta. Ligjvënësit e BE-së përcaktojnë nivelin e financimit dhe shqyrtojnë ndarjet sipas shtetit anëtar dhe kategorisë së rajonit. Komisioni miraton programet operative dhe bashkëpunon me administratat e Shteteve Anëtare për zbatimin. Financimi jepet në formën e granteve, prokurimeve dhe instrumenteve financiare. UDHËZUESI PËR FINANCIMIN e BE-së për fondet kohezive-thekson se: Autoritetet publike dhe rajonale në shtetet anëtare me PBB më pak se 90% e mesatares së BE-së janë të certifikuar për mbështetje nga Fondi i Kohezionit. Në periudhën e financimit 2021-2027, këto vende janë përzgjedhur si: Bullgaria, Çekia, Kroacia, Qipro, Estonia, Greqia, Hungaria, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Portugalia, Rumania, Sllovenia dhe Sllovakia.

Fondi Social Evropian Plus - FSE+ (The European Social Fund Plus)

FSE+ është instrumenti kryesor i BE-së për të investuar në njerëz, me qëllim të ndërtimit të një BE-je më sociale dhe gjithëpërfshirëse. FSE+ ofron një kontribut të rëndësishëm në politikën e punësimit, sociale, arsimore dhe të aftësive të BE-së, duke përfshirë reformat strukturore në këto fusha. Duke qenë pjesë e politikës së kohezionit, FSE+ përforcon misionin e tij për të mbështetur kohezionin ekonomik, territorial dhe social në BE duke zvogëluar pabarazitë midis shteteve anëtare dhe rajoneve.

Për periudhën 2021-2027, për ta bërë më të thjeshtë, FSE është bashkuar me Iniciativën e Punësimit të Rinjve (YEI), Fondin për Ndihmë Evropiane për më të Privuarit (FEAD) dhe Programin e Punësimit dhe Inovacionit Social të menaxhuar drejtpërdrejt (EaSI), për t'u bërë FSE+. Qëllimi i FSE+ është të arrijë nivele të larta punësimi, mbrojtje të drejtë sociale dhe një fuqi punëtore të kualifikuar dhe elastike për botën e ardhshme të punës, në përputhje me parimet e përcaktuara në Shtyllën Evropiane të të drejtave sociale. Fondi Social Evropian Plus mbështet rimëkëmbjen e gjelbër, digjitale dhe elastike të BE-së nga kriza duke nxitur investimet në vende pune, aftësi dhe shërbime.

Objektivat kryesorë të FSE+

FSE+ mbështet:

- inovacionin social;

- investimin tek të rinjtë për t'i ndihmuar ata të marrin kualifikime dhe një punë me cilësi të mirë, si dhe për të përmirësuar arsimimin e tyre;
- trajnimin dhe të nxënit gjatë gjithë jetës;
- investimin në ndërtimin e kapaciteteve dhe bashkëpunimin transnacional/ndërkufitar;
- forcimin e kushteve të drejta të punës;
- iniciativat që nxisin mundësi të barabarta në tregun e punës dhe rrisin lëvizshmërinë e fuqisë punëtore;
- luftimin e varfërisë së fëmijëve dhe ndihmën ndaj më të cënueshmeve në shoqëri, të cilët po humbasin vendet e tyre të punës dhe po shohin të ardhurat e tyre të reduktuara;
- ofrimin e ushqimit dhe ndihmës materiale bazë për më të privuarit.

Fondi i Kalimit të Drejtë (FKD)

Fondi i Kalimit të Drejtë është shtylla e parë e Mekanizmit të Kalimit të Drejtë, ku gjatë periudhës 2021-2027, ai do të jetë një mjet kyç për ofrimin e mbështetjes së personalizuar për territoret që preken më shumë nga kalimi në drejtim të neutralitetit klimatik. Ai zbatohet nën menaxhim të përbashkët, brenda kuadrit të përgjithshëm të politikave të koherencës - politika kryesore e BE-së për të reduktuar disbalancat rajonale dhe për të adresuar ndryshimet strukturore në BE.

Fondi synon të lehtësojë kostot socio-ekonomike që shkaktohen nga kalimi klimatik, duke mbështetur diversifikimin ekonomik dhe rikthimin e territoreve të prekura. Kjo do të thotë mbështetje për investime produktive në Ndërmarrjet e Vogla dhe Mesme (NVM)-të, por, gjithashtu në aktivitete të tilla si krijimi i firmave të reja, kërkimi dhe inovacioni, rehabilitimi mjedisor, energjia e pastër, përmirësimi dhe rikualifikimi i punonjësve, ndihma për kërkimin e punës dhe programet për përfshirjen aktive të kërkuesve të punës, si dhe aktivitetet që përfshijnë transformimin e instilacioneve ekzistuese me intensitet të lartë karbonik kur investimi i bërë çon në ulje të konsiderueshme të emetimeve dhe mbrojtjen e vendeve të punës. Pritet të mobilizojë afërsisht 30 miliardë euro në investim. Shtetet anëtare kanë përgatitur së bashku me autoritetet përkatëse lokale dhe rajonale të territoreve të prekura, një ose më shumë plane territoriale për kalimin e drejtë që mbulojnë një ose më shumë territore të prekura që përkojnë me nivelin NUTS 3.

Bashkëpunimi Territorial Evropian (BTE)

Bashkëpunimi Territorial Evropian më i njohur si Interreg, promovon bashkëpunimin ndërmjet rajoneve dhe vendeve brenda dhe jashtë BE-së për të ndihmuar zhvillimin e tyre ekonomik dhe social. Për periudhën 2021-2027, Interreg VI financon programet kufitare brenda dhe jashtë BE-së, të cilat kontribuojnë në zbatimin e prioritetëve kryesore të politikës së kohezionit të BE-së: një Evropë më konkurruese dhe më inteligjente; një ekonomi më e gjelbër, me karbon të ulët që po kalon në një Evropë rezistente me një ekonomi me zero karbon; një Evropë më të lidhur; një Evropë më sociale dhe më përfshirëse; dhe një Evropë më afër qytetarëve.

Interreg ka disa drejtime: 1. Kufitare (Interreg A) • programet kufitare, të cilat zbatohen brenda BE-së dhe në kufijtë e jashtëm të BE-së; • 49 programe në BE, duke siguruar që disa pengesa kufitare të kthehen në mundësi midis shteteve anëtare të BE-së.

- 10 programe të Instrumentit Interreg për Para-Anëtarësim (IPA), të cilat operojnë në kufijtë e BE-së me vendet IPA. Ato kryesisht kontribuojnë në politikën e zgjerimit të BE-së.

- 14 programe Interreg NEXT, të zbatuara në kufijtë me vendet fqinje të BE-së.

Trans-kombëtar - Interreg B - (Transnational cooperation)

14 programe bashkëpunimi trans-kombëtar do të vazhdojnë të mbështesin aktivitetet e bashkëpunimit në një shkallë më të gjerë në Evropë dhe më gjerë.

Katër programe trans-kombëtare - Interreg Rajoni i Detit Baltik, Interreg Rajoni i Danubit, Interreg IPA Adrion dhe programi Interreg Hapësinor Alpin - do të mbështesin drejtpërdrejt strategjitë makro-rajonale që mbulojnë zonën e tyre gjeografike. Rreth 80% e përqendrimit të tyre tematik duhet të jetë në përputhje me një strategji makro-rajonale.

Programet trans-kombëtare të lidhura me strategjitë e pellgjeve detare, të tilla si: Zona Interreg Atlantike ose Pellgu i Detit të Zi Interreg NEXT, gjithashtu zbatojnë përqendrimin tematik. Programet trans-kombëtare mund të përfitojnë prej fondeve shtesë nga FEZHR, IPA, etj.

Bashkëpunimi ndër-regjional (Interreg C)

Forma e bashkëpunimit ndër-regjional ka si synim të rrisë efektivitetin e politikës së kohezionit duke promovuar shkëmbimin e përvojave, qasjeve inovative dhe ndihmës në ndërtimin e kapacitetit ndërmjet rajoneve (Neni 3(3) i Rregullores së Qëllimit të Bashkëpunimit Territorial Evropian (ETC) (BE) 2021/1059). Katër programe bashkëpunimi ndër-regjional do të funksionojnë gjatë periudhës 2021-2027: programi i bashkëpunimit ndër-regjional (Interreg Europa) dhe tri programe të rrjetëzimit (Urbact III, Interact III dhe ESPON), të cilat mbulojnë të gjitha shtetet anëtare të BE-së. Ato u ofrojnë institucioneve rajonale dhe lokale nëpër vendet e BE-së një kornizë për shkëmbimin e përvojave.

Programi i bashkëpunimit Interreg Evropë është një program mësimi politik për autoritetet publike në 29 vende - BE-27, Norvegji dhe Zvicër. Ai promovon shkëmbimin e përvojave dhe transferimin e praktikave të mira në mesin e lojtarëve në të gjitha nivelet e qeverisjes. Inkurajimi i ndarjes së njohurive forcon efektivitetin e politikës së kohezionit dhe ndihmon autoritetet që të zhvillojnë dhe ofrojnë politika më të mira në të gjitha fushat e tjera. Shërbimi Kërkimor i Parlamentit Evropian Interact siguron shkëmbimin e përvojave, informacionit dhe inovacionit për të promovuar praktikat më të mira dhe për të lehtësuar bashkëpunimin.

URBACT ndihmon qytetet të zhvillojnë zgjidhje pragmatike që janë të reja dhe të qëndrueshme dhe që integrojnë temat urbane ekonomike, sociale dhe mjedisore.

Programi ESPON ka si qëllim të promovojë dhe të nxjerrë në pah një dimension territorial në zhvillim dhe bashkëpunim duke ofruar prova, transferim dijeshe dhe mësim politik për autoritetet publike dhe lojtarët e tjerë politikë në të gjitha nivelet.

Grupimi Evropian i Bashkëpunimit Territorial

Grupi Evropian i Bashkëpunimit Territorial (GEBT) është një instrument ligjor i BE-së i krijuar për të lehtësuar dhe promovuar bashkëpunimin përtej kufijve, trans-nacional dhe ndër-rajonale duke u mundësuar shteteve anëtare, autoriteteve lokale/regjionale, shoqatave dhe çdo institucioni tjetër publik të krijojnë grupe bashkëpunimi me personalitet juridik. Përdorimi i një GEBT është opsional. Të drejtë të bëhen anëtarë të GEBT kanë:

- shtetet anëtare;
- autoritetet lokale ose rajonale;
- shoqatat;

- çdo institucion tjetër publik.

GEBT është unik në kuptimin që u mundëson autoriteteve publike të shteteve të ndryshme anëtare të bashkohen dhe të ofrojnë shërbime të përbashkëta, pa pasur nevojë që kjo të nënshkruajë dhe ratifikojë një marrëveshje ndërkombëtare paraprake nga parlamentet kombëtare.

Megjithatë, shtetet anëtare duhet të bien dakord për pjesëmarrjen e anëtarëve potencial në vendet e tyre përkatëse. Ligji i zbatueshëm për interpretimin dhe zbatimin e konventës është ai i shtetit anëtar në të cilin ndodhet selia zyrtare e GEBT-së.

Horizon Evropë

Horizon Evropë - është programi kornizë i BE-së për kërkim dhe inovacion. Ai promovon shkëlqimin në kërkim dhe ofron mbështetje të rëndësishme për hulumtuesit dhe inovatorët kryesor për të drejtuar ndryshimet sistemike që nevojiten për të siguruar një BE të gjelbër, të shëndetshme dhe të qëndrueshme. Përmes programit, Komisioni Evropian ofron grante, çmime dhe prokurime për hulumtuesit e shkëlqyer si një mënyrë për të promovuar aktivitetet e tyre. Gjithashtu, ofron financim për iniciativa që fokusohen në zhvillimin e infrastrukturës së kërkimeve dhe nxitjen e mobilitetit brenda BE-së. Së fundi, mbështet partneritetet ndërmjet shteteve anëtare, industrisë dhe palëve të tjera të interesit për të punuar së bashku në kërkim dhe inovacion. Horizonti Evropian zakonisht financon projekte kërkimore dhe inovative që trajtojnë sfida shoqërore me një theks në udhëheqjen industriale të BE-së, rimëkëmbjen dhe kalimet e gjelbra dhe digjitale (p.sh. kompjuterë me performancë të lartë, inteligjencë artificiale, qytete inteligjente).

Mbështet llojet e mëposhtme të veprimtarive:

- krijimi i rrjeteve dhe koordinimi;
- kërkimi;
- inovacioni;
- veprimet pilot;
- veprimet e vendosjes në treg;
- veprimet e trajnimit dhe lëvizshmërisë;
- përhapja dhe shfrytëzimi i rezultateve, etj.

Horizon Europe përfshin misione kërkimore dhe inovacioni për të rritur efektivitetin e financimeve duke ndjekur qëllime të definuar qartë.

Janë identifikuar pesë misione: 1. Misioni i adaptimit ndaj ndryshimeve klimatike; 2. Misioni i qyteteve klimatike neutrale dhe të mençura; 3. Misioni kundër kancerit; 4. Misioni për tokën për Evropën; 5. Misioni për rikthimin e oqeanëve dhe ujërave tona. Qasja e hapur e detyrueshme në publikime dhe parimet e shkencës së hapur zbatohen gjatë gjithë programit Horizon Europe. Horizon Europe mbështet partneritetet evropiane në të cilat BE-ja, autoritetet kombëtare dhe/ose sektori privat angazhohen së bashku për të mbështetur zhvillimin dhe zbatimin e një programi kërkimor dhe inovacioni. Përfituesit potencial:

- shkencëtarët dhe akademikët;
- organizatat kërkimore;
- universitetet;
- industrinë;
- ndërmarrjet e vogla dhe të mesme;
- studentët.

Të gjitha informacionet dhe procedurat e financimit për mënyrën e aplikimit ndodhen në portalin e financimit dhe tenderëve.

Ndihma para-anëtarësimit - IPA III

Ndihma para-anëtarësimit mbështet vendet kandidate për në BE dhe vendet kandidate potenciale (Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Kosova, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut, Serbia dhe Turqia) në transformimin e shoqërive, sistemeve ligjore dhe ekonomive të tyre në rrugën drejt anëtarësimit në BE. Është një investim në të ardhmen e BE-së, duke e bërë atë më të sigurt dhe më të begatë duke mbështetur stabilitetin dhe prosperitetin e fqinjëve të saj më të afërt. Gjithashtu ndihmon BE-në të arrijë objektivat e veta, siç janë: paqja dhe stabiliteti, rritja e qëndrueshme ekonomike dhe luftimi i ndryshimeve klimatike.

Lehtëson reformat politike, institucionale, sociale dhe ekonomike; nxit zhvillimin e qëndrueshëm socio-ekonomik dhe i afron shoqëritë me vlerat dhe standardet e BE-së. Objektivi i përgjithshëm i instrumentit IPA III është të mbështesë përfituesit në miratimin dhe zbatimin e reformave politike, institucionale, ligjore, administrative, sociale dhe ekonomike të kërkuara nga këta përfitues për t'u përputhur me vlerat e BE-së dhe për t'u përshtatur gradualisht me rregullat, standardet, politikat dhe praktikatat e Unionit me qëllim të anëtarësimit në BE, duke kontribuar kështu në stabilitetin, sigurinë dhe prosperitetin e tyre.

Korniza e Programimit IPA III është dokumenti strategjik gjithëpërfshirës i Komisionit Evropian për përdorimin e fondeve të BE-së që ndihmon përfituesit e IPA III për kohëzgjatjen e kornizës financiare shumëvjeçare (KFSH) 2021-2027. Ajo zëvendëson dokumentet e mëparshme strategjike specifike për vendin. KFSH 2021-2027 pasqyron objektivat specifike të Rregullores IPA III dhe përqendrohet në prioritetet e procesit të zgjerimit sipas pesë dritareve tematike, të cilat pasqyrojnë grupet e kapitujve negociues sipas metodologjisë së rishikuar të zgjerimit.

Programimi i ndihmës së BE-së bazohet në prioritetet tematike të BE-së dhe jo në zarfet e paracaktuara të vendit. Kjo lejon performancë dhe progres shpërblyes drejt prioritetëve kryesore dhe fleksibilitet të shtuar për t'iu përgjigjur nevojave në zhvillim të partnerëve në rrugën e tyre drejt anëtarësimit.

Fushat kryesore të mbështetjes janë:

- sundimi i ligjit, të drejtat themelore dhe demokracia;
- qeverisja e mirë, pajtimi me legjislacionin e BE-së, marrëdhënie të mira fqinjësore dhe komunikimi strategjik;
- një agjendë e gjelbër dhe lidhje të qëndrueshme;
- konkurrueshmëria dhe rritja përfshirëse;
- bashkëpunimi territorial dhe ndërkufitar.

Llojet e mëposhtme të veprimeve financohen (më shumë):

- investimet në infrastrukturë;
- veprimet në fushën e ndihmës teknike;
- ndërtimi i kapaciteteve;
- transferimi i njohurive.

Ndihma para-anëtare menaxhohet nga Komisioni Evropian dhe delegacionet e BE-së (menaxhim direkt), si dhe nga autoritetet kombëtare të vendeve candidate të BE-së dhe kandidatëve potencial, organizatave ndërkombëtare dhe agjencive të shteteve anëtare (menaxhim indirekt). Ajo zbatohet kryesisht përmes granteve, prokurimeve, mbështetjes buxhetore, kontributimeve në fondet e besimit të BE-së dhe në instrumentet financiare, dhe të garancive.

Përfituesit potencial të këtij instrumenti janë:

- ndërmarrjet e vogla dhe të mesme;
- shkencëtarët.

Turizmi

BE-ja ka një rol plotësues në politikën e turizmit, duke mbështetur dhe koordinuar veprimet e ndërmarra nga shtetet anëtare. Nuk ka një buxhet të dedikuar të BE-së për turizmin për periudhën 2021-2027. Mbështetja financiare për turizmin mund të ofrohet nëpërmjet programeve të shumta të BE-së.

Turizmi në të gjitha vendet e BE-në ka pësuar një tronditje të paparë si rezultat i pandemisë së korona virusit, duke ulur ndjeshëm flukset turistike dhe kështu të ardhurat e bizneseve të lidhura me turizmin. Komisioni Evropian ka filluar masa dhe propozime për të zbutur ndikimin e kësaj krize në sektorin e turizmit të BE-së.

Përtej kësaj tronditjeje të menjëhershme, sektori i turizmit po përballlet me sfida të tjera, më afatgjata, që lidhen me transformimin e tij të gjelbër dhe digjital, konkurrueshmërinë, qëndrueshmërinë dhe rezistencën.

Disa iniciativa dhe programe të BE-së mund të ofrojnë fonde për investime në turizëm. Për periudhën 2021-2027, ekzistojnë 13 programe që mund të përdoren për të financuar veprime në sektorin e turizmit, nën menaxhim të drejtpërdrejtë ose të përbashkët, përfshirë ato të krijuara për të zbutur ndikimin e pandemisë.

Korniza legjislative e Zhvillimit Rajonal Evropian (FEZHR) 2021-2027 - përfshin një objektivi specifik politik në lidhje me turizmin e qëndrueshëm. Përveç këtij objektivi specifik, turizmi i qëndrueshëm mund të mbështetet përmes çdo objektivi tjetër politik për sa kohë që investimet kontribuojnë në arritjen e objektivit dhe përputhen me kushtet ose kërkesat e zbatueshme mundësuese. Autoritetet publike në shtetet anëtare zgjedhin projektet që do të financohen përmes programeve operative (dhe ndjekin zbatimin e tyre). Instrumenti i Rimëkëmbjes dhe Rezistencës (IRR) u ofron shteteve anëtare mundësinë për të financuar investime dhe reforma, përfshirë sektorin e turizmit, si pjesë e planeve të tyre kombëtare të rimëkëmbjes dhe rezistencës (NRRP). Fondet e disponoheshë nga IRR duhet të angazhohen deri në fund të vitit 2023.

Më poshtë është një përmbledhje e burimeve të financimit të BE-së për turizmin në periudhën 2021-2027 dhe llojet e veprimeve të mbështetura bazuar në Shtojcën I.

Komisioni ka publikuar gjithashtu një udhëzues online mbi financimin e BE-së për turizmin. Faqja përmban lidhje me faqet e internetit të programeve përkatëse të BE-së që publikojnë zhvillimet më të fundit mbi programet vjetore të punës ose thirrjet për propozime dhe detaje teknike për programin. Ai gjithashtu tregon shembuj të projekteve të mira të bashkëfinancuara nga fondet e BE-së në të kaluarën.

Fondi i Rimëkëmbjes dhe Qëndrueshmërisë

Financimi siç përcaktohet në planet kombëtare të rimëkëmbjes dhe qëndrueshmërisë.

Fondi Evropian i Zhvillimit Rajonal dhe Fondi i Kohezionit (FEZHR/FK)

FEZHR: Investime për të forcuar qëndrueshmërinë mjedisore, socio-ekonomike dhe qëndrueshmërinë e turizmit në planin afatgjatë, duke transformuar sektorin duke mësuar nga zgjidhjet inovative.

Para së gjithash, duhet cekur se ky dokument i pasqyron disa informata bazike të cilat janë të domosdoshme për zyrtarët e MZHR-së, lidhur me atë se cilat janë fondet e BE-së që korrespondojnë me politikën për zhvillim rajonal dhe territorial në Bashkimin Evropian.

Aneks dokument - Buxheti i BE-së në shifra (2021-2027). Shumat e disponueshme për disa nga programet (angazhime, çmime aktuale, në miliarda €).

Fusha / Programi	Shuma (mld. €)
Horizon Europe (përveç NGEU)	86.12 + 5.41
InvestEU (përveç NGEU)	3.07 + 6.07
Connecting Europe Facility	20.73
Digital Europe	7.59
Tregu i vetëm (përfshirë COSME)	4.21
Dogana, Fiscalis dhe anti-mashtrimi	1.40
Hapësira (COPERNICUS, GALILEO, EGNOS)	14.88
Fondi Evropian i Zhvillimit Rajonal (FEZHR)	226.05
Fondi i Kohezionit	48.03
REACT-EU (NGEU)	50.62
Mekanizmi i Rimëkëmbjes dhe Qëndresës (RRF - NGEU)	723.82
Mekanizmi i Mbrojtjes Civile (rescEU + NGEU)	1.26 + 2.06
EU4Health (MFFR Art. 5)	2.45 + 3.30
Fondi Social Evropian+ (FSE+)	99.26
Erasmus+ (MFFR Art. 5)	24.57 + 1.94
Korpusi Evropian i Solidaritetit	1.01
Evropa Krijuese (MFFR Art. 5)	1.84 + 0.69
Drejtësi, qytetarë, barazi, të drejta dhe vlera (MFFR Art. 5)	0.95 + 0.91

Fondi Evropian për Garanci Bujqësore (FEGB)	291.09
Fondi Evropian për Zhvillim Rural (+ NGEU)	87.44 + 8.07
Fondi për Peshkim, dhe Det (EMFAF)	6.11
Programi për Mjedisin dhe Klimën (LIFE)	5.43
Fondi i Tranzicionit të Drejtë (+ NGEU)	8.45 + 10.87
Fondi për Azil, Migracion dhe Integrim (AMF)	9.88
Fondi për Menaxhimin e Kufirit të Integruar (IBMF - MFFR Art. 5)	6.25 + 1.14
Fondi i Sigurisë së Brendshme (FSB)	1.93
Fondi Evropian i Mbrojtjes (FEM)	7.95
Lëvizshmëria Ushtarake	1.69
Instrumenti i Fqinjësisë, Zhvillimit dhe Bashkëpunimit Ndërkombëtar (NDICI - Global Europe)	79.46 + 1.13
Ndihma Humanitare	11.57
Instrumenti Evropian për Sigurinë Bërthamore (EI-INSC)	0.30
Politika e përbashkët e jashtme dhe e sigurisë (CFSP)	2.68
Vendet dhe territoret përtej detit	0.50
Instrumenti për Asistencë të Para-Anëtarësimit (IPA)	14.16